

кучись на праці попередників; не обійшлося при тім і без деяких недокладностей, напр. на ст. 115 бачимо die getischen Coralli, тим часом як на ст. 97 автор вважає їх сарматською ордою. За всім тим і сей короткий огляд цікавий і користний, як звід фактів, з додатком деяких нових і інтересних гадок самого автора.

В другім відділі пояснення деяких назв має для нас теж спеціальний інтерес, такі напр. пояснення назви Кавказа в приложенні до Карпатів (як відомо, наша Початкова літопись, а за нею Галицько-волинська називає їх „Кавькасіьскія горы рекше Угорьскія“), назви Карпатів (т. 131 с. 90—1) і т. и.

М. Г.

Die Entstehung der ältesten russischen sogenannten Nestorchronik mit besonderer Rücksicht auf Svjatoslav's Zug nach der Balkanhalbinsel. Literar-historische Studie von Dr. Stjepan Srkulj, kgl. Gymnasiallehrer in Požega. Пожега, 1896, ст. 57.

Ся брошура складаєть ся з двох частиц, перша присвячена питанню про Початкову літопись, друга — Святославу й його болгарським походам. Перша частина (с. 7—33) служить як би вступом. Вона робить на читача дуже приємне вражіння: автор ознаємив ся в головную літературою сього питання (виданнями літописи, російськими й західно-європейськими, — Мікльосіча, Бельовского, Ербена, Леже, працями Шлецера, Сухомлінова, Срезневского, Бестужева-Рюміна і т. и.) і досить докладно і основно обговорює сучасний стан питань про джерела літописи, час її укладу і авторство Нестора; розумієть ся, де-що тут бракує (напр. полишено Житє св. Василя Нового, т. зв. Поучения Теодосия, і т. и.), є деякі прогалини — напр. замало звернено уваги на проби вирізнити з Літописи „Повість“ в тіснійшій значінню і т. и.; автор не виробив собі докладного погляду на хронологічну схему „Повісти“ і через те напр. вважає сучасною запискою звістку про прихід Олега до Києва; на ст. 20. при тім читаємо таку гадку: „В великій мірі правдоподібно, що сї поодинокі київські записки написані якимсь Норманом, навченим письму в Британії або Галії, шведською мовою і мабуть — рунічним письмом“. За всім тим автор дає публіці, не ознаємленій з спеціальною літературою, користний огляд.

Слабше випала друга половина, присвячена походу Святослава. Автор властиво мав метою критичну перевірку літописного оповідання (с. 34), але ся мета цілком відійшла на другий плян серед оповідання про Ольгу, Святослава і його похід, причім автор переважно лише контамінує відомости літописи з византийськими. При тім автор не визискав ані лі-

тератури (напр. поминає монографію Шлюмберже), ані навіть джерел (напр. не визискав хроніки Ях'ї), і знову шкодить основна хиба — погляд на хронологію літописи. Задля того всього якихось результатів для читання автор не дає; хронологічні суперечности лише вказані, оповідання літописи не з'аналізовано докладно і не освітлено відповідно.

М. Грушевський.

А. А. Шахматовъ — Нѣскольکو словъ о Несторовѣ Житіи Θεодосія (Извѣстія Отдѣленія русскаго языка и словесности Императорской Академіи Наукъ, 1896, I с. 45—65).

Новий орган Петербурської академії в I книжці подав цікаву статтю одного з своїх редакторів акад. Шахматова про Нестора. На вступі пробує тут автор ще раз розв'язати, чи краще розрубати звістну суперечність в автобіографічних вказівках Несторового Життя Теодосія і Початкової літописи: Федосьєви же живущю въ монастырѣ и правящю добродѣтельное житье и чернѣцское правило, и принимающе всякого приходящего къ нему, къ нему же и азъ приходохъ, худый и недостойны рабъ etc. Сю неможливу суперечність д. Шахматов хоче розв'язати тим способом: в оповіданні Нестора сі слова належали не до Теодосія, а до Стефана, лише при редакції літописи попереднє було виїняте і розміщене під р. 6581 (заснування церкви Печерської), 6582 (смерть Теодосія) і 6583 (докінчення церкви Стефаном), а автобіографічне закінчення зісталось і потім „поставлено в невідповідний зв'язок з Теодосием“. Таким чином д. Шахматов уважає можливим надавати Нестору статтю про Печерський монастир, заведену в літопись, як частину „Несторової літописи, перед тим основно переробленої в стінах Печерського монастиря“.

Ся гадка д. Ш. як з одного боку сьмілива й дотенна, так з другого-ледви може перекопати. Для чого треба було зіставляти автобіографічну замітку автора? що найбільше — вона могла відпасти при таких розбиванню початкового оповідання. Далі, яким чином з'явилося імя Теодосія тут? Як би се було закінчення оповідання під р. 6563, то тут повинно було стояти імя Стефана, і значить — треба припускати переміну імени в літописи, на що нема вказівок в відомих варіантах (див. звід Лейбовича с. 311). Крім того зістають ся ще инші суперечности між оповіданням літописним і Житнем Теодосія (вони вичислені у Голубінського I с. 645), що противять ся авторству Нестора, та д. Ш. над тим не застановляєть ся.

Як проблематична вартість сієї гіпотези д. Ш. і опертих на них здогадів про літа Несторові, коли він писав, так позитивні дальші